

van Hem", wat

Prof. Schilder
dat dit er het

te mogelijkheid
Prof. Schilders
"Uw Zoon" staat
verbond", maar
van Prof. Schilder
verschilt het nog
per,

tegen mij aan
ist deze woor-
derdingen be-
veest?

us uit de kast
ad, heb ik, en
it gezeur van

„Looze Kalk”
gen ook. Hij
erwijzing naar
k me zoo iets
deze, dan die
k rante-
de, dat er toen
niet meer hoe

hebben gezien,
eft, en die hij
at ik daar het

rop „eius” zou
„Uw ver-
EEL LAATSTE
n „eius” ver-
rop laat Dahm
de Barkey Wolf
us gehad heeft,
u s” a f staat:
ijk kunnen ver-
Uw Zoon deel-
taat het woord
t wij te geree-
en vorm van
moet „eius”

voor dr Ridder-
vergelijken wat
s ervan maakt.
brochure zelf.
TWEELANDERE
arvan”) staan,
dus, dat K. S.

eius (daar-
af van „eius”
handen vouwt:

is nonsens. Uit
kt duidelijk, dat

eius (daar-

rcusseris foedus
eset in salutem
S (DAARVAN)

te tot de arena,
„Uw Zoon” van
verbond”, wel,
ang gezegd.

rbond” Bëta;
Delta.
erd: Delta staat
Dahm, en toen

en, Delta staat
opgesteld:

ng — ik bedoel
lf, maar dr Rid-
te leesbord wat

bliek, die meneer
rd. Hij zegt me
hter bij DELTA
eder van u kan
hter bij DELTA
af staat.

eder suggereeren
ze zien.

er beweerd, maar
d, mijn tijd daar-
stjes vertelt aan
kop gezet heeft,

ook op de rest

ook nu aan mijn
niet of wij tot

het verbond mogen behooren, want dat staat al vast, maar of wij, omdat wij ertoe behooren krachtens Gods beschikking, nu ook door het geloof de WELDADEN des verbonds mogen deelachtig zijn.

Een gebed, dat ik niet graag misken zou in de kerk, waar ik kom. Terwijl ik dat gebed van Ridderbos' structuur niet graag wil hooren; ik hoor niet graag dispuutabel stellen wat God heeft vastgesteld. In Assen 1926 niet, en evenmin in Utrecht 1944, of Kampen-Burgwal 1948. Maar daar kom ik niet meer, 't is waar ook.

Wanneer krijgen we eens serieuze polemiek? Laat dr R. inplaats van te jongleren met alpha-beta-gamma-delta liever terugkeeren tot zijn alef-beth-gimel-daleth en voorts één van beide doen: OF serieuze kwesties aansnijden, b.v. hoe hij voor God denkt over de vijf vragen van 1944 en het daarop geplaatste stem- pel van den Almachtige, hij wil immers zijn hart nog steeds naar ons doen uitgaan?, OF ons met rust laten,

IN WELKEN WEG DAN OOK

„De Wachter” van 8 October bevat van de hand van Dr B. A. Bos o.a. het volgende:

„In „De Reformatie” van 25 September heb ik stellig wel „de volle laag” gekregen. Als inzet op het „Schooldag-offensief” heeft Prof. Schilder al zijn reservetroepen „in het veld gebracht”, en alle geschut „in stelling” om met een verschrikkelijk „trommelvuur” mijn pogen, om el- kander aan weerszijden van de scheur te benaderen, te versplinteren. Het was, na lezing van alles, wat tegen mij werd ingebracht, mijn voornemen, om hierop met geen woord te antwoorden. Men kan innerlijk zoo diep gekwetst worden, en zoo zwaar gewond, dat elk spreken je vergaat. Dit „Reformatie”-nummer heb ik voor 's Heeren aan- gezicht gelegd in het geloofs-weten dat Hij een Rechter is, die rechtvaardig oordeelt.”

Ik geloof niet, dat we op deze manier veel verder komen, althans wat broeder Bos zelf betreft. 'k Vind het erg jammer, dat de pogingen, aangewend om te trachten, hem van de onjuistheid van zijn schrijven en handelen te overtuigen, deze reacties laten zien. Immers, nu blijkt:

a. dat broeder Bos, op het oogenblik dat hij schreef, zijn eenmaal ingenomen standpunt, ondanks al wat daartegen werd ingebracht, ten volle handhaaft: nog zijn er twee „partijen” of „groepen”, die elk aan een kant van „de scheur” staan, en die thans bezig zijn, elkaar te „benade- ren”, waaruit volgt, dat broeder Bos zich in dat be- naderen hoe langer hoe verder verwijderd van de Synode, die uitdrukkelijk uitsprak: „zoo niet!” en van de kerken die dit synodebesluit aanvaardden;

b. dat, nu ons blad zich tegen zijn inzichten, plannen en optreden keert, het op dit punt geen reformatie voor- staat, blijkens de aanhalingssteekens, door broeder Bos ge- bruikt; en ik kan me niet voorstellen, dat een orgaan, dat in een bepaalde kwestie niet reformatorisch op- treedt, iets anders kan doen, dan in die bepaalde zaak de deformatie steunen;

c. dat broeder Bos zich niet voldoende gewacht heeft voor 'n zonde, waarover hij ons allen opriep, schuld te belij- den, n.l. de zonde van verdachtmaking; er zou ge- weest zijn een „Schooldag-offensief”, en als inzet daarop zou Prof. Schilder in „De Reformatie” al zijn reserve- troepen „in het veld hebben gebracht”. Er zou dan een aanval geweest zijn, welke aanval tegen br. Bos op den Schooldag, in „De Reformatie” van 25 Sept., door Prof. Schilder welbewust zou zijn voorbereid. Hoe komt broeder Bos daarbij? Welke gegevens heeft hij om Prof. Schilder zulk een opzet te kunnen toedichten?

Wat geeft hem het recht, een dusdanig verband te leggen tusschen het geschrevene op 25 en het ge- sprekene op 30 September? Heeft Prof. Schilder niet reeds lang vóór 25 September, lang vóór de Schooldag in 't zicht kwam, op dezelfde wijze zich laten hooren? Spreekt broeder Bos hier niet een oordeel uit over de bedoel- ingen van den naaste, dat zich door geen enkel bewijs laat verifiëren? Ik zeg dit teneer, omdat de volgehouden beeldspraak aanleiding geeft tot de gedachte, alsof er een „generalisimus” zou zijn, één die beveelt, en dien anderen gehoorzaam volgen, een opperbevelhebber, die troepen en strijdmiddelen gebruikt om het offensief te openen. Broeder Bos weet, dat Prof. Schilder er geen oogenblik aan denkt een dergelijke positie van „bevelhebber” te willen innemen, en dat de vrijgemaakte scribenten niet een groep mannen zijn, die gehoorzaam een mensch vol- gen, wat én van de zijde van zulk een „Führer” én van de zijde der „troepen” muiterij zou betekenen tegenover den Koning der Kerk. En waar geen „offensief” denk- baar is, zonder dat de hoofdofficieren het aanvalsplan kennen en zich daarnaar richten, zou men de gedachte kunnen krijgen, dat vóór den Schooldag een gemeenschap- pelijke aanval zou zijn beraamd tegen broeder Bos, waar- bij de sprekers zich hielden aan het vooraf gegeven com- mando — welke gedachte absoluut in strijd is met de waarheid. En als br. Bos dit niet bedoelt, wat hebben we dan aan een dergelijke ongelukkige beeldspraak? Is er, ingeval broeder Bos hierop niet doelt een geschikter middel, om misverstand te bevorderen?

d. dat het doen van broeder Bos, gelijk ik vroeger reeds opmerkte, niet is resultaat van rustige, Schriftgetrouwe overweging, anders had hij nooit 't bewuste Reformatie- nummer „voor 's Heeren aangezicht” gelegd, en dit feit publiek bekend gemaakt. Immers in de Schrift wordt het leggen van een document „voor 's Heeren aangezicht” genoemd in Jesaja 37:14 (2 Kon. 19:14) waar gezegd wordt, dat de brief, dien Hizkia voor het aangezicht des Heeren uitspreidt, afkomstig is van den bitteren vijand Gods Sanherib, die het op Juda's ondergang gemunt heeft — en dat dit uitspreiden voor den Heere niet eerst hierin zijn grond heeft, dat deze brief gericht is tegen Hizkia en het volk, maar daarin, dat Sanherib aantast de eer en majesteit des Heeren (vs 17): „Neig, Heere! uw oor en hoor! open, Heere! uw oog en zie! en hoor al de woorden van Sanherib, die hij gezonden heeft om den levenden God te hoonen!”

Past nu een dergelijke daad in de situatie waarin broeder

en den Heere dan verder maar danken voor de zul- vering van zijn kerk, waar hijzelf als instrument mocht dienen. Ik bid niet mee, en dat is het nu juist, wat de moeite waard is. Geen a-b-c-d-gegochel. K. S.

Theologische Hoogeschool

Door wijlen den heer Jan van Dijk te Hasselt, over- leden 5 April 1948, weduwnaar van Mevr. J. Galen- kamp, is aan de Theologische Hoogeschool een bedrag van / 500.— gelegateerd.

Met groote dankbaarheid maken wij hiervan melding.

Namens het Bestuur der Stichting Opleiding,

C. LETTINGA, Penningmeester.

Groningen, 11 Oct. 1948.

Bos zich bevindt? Ieder oordeelt. Broeder Bos had bedoeld Reformatie-nummer moeten leggen niet voor het aange- zicht des Heeren, doch naast de Heilige Schrift, om te zien, of het geschrevene in „De Reform- atie” overeenstemde met het Woord van God;

e. dat de zakelijke discussie niet bevorderd wordt door de vermelding van persoonlijke belevingen: broeder Bos voelde zich innerlijk diep gekwetst, en zoo zwaar gewond, dat de lust tot spreken hem verging, hij was eerst van plan, met geen woord te antwoorden. Ik neem dat dadelijk aan, al had ik natuurlijk veel liever gezien, dat hij niet alleen zich de vraag gesteld had: „ben ik wel op den goeden weg?” maar die vraag ook ontkennend beantwoord had, en zich had gehouden aan het eenmaal ook door hem aanvaarde Synodebesluit. Maar wat doet een dergelijke mededeeling nu ter zake? Ging het tegen broeder Bos persoonlijk? Of ging het tegen zijn voornemen, zijn oproep, de door hem ondernomen actie? Had „het geschut”, waarvan broeder Bos spreekt, het „trommelvuur”, de bedoeling, hem persoonlijk te tref- fen, hem neer te halen, te krenken of pijn te doen? Wie heeft daaraan gedacht? Ik niet. En gaven andere broeders oorzaak, dit wel van hen te denken? Ging het ons niet, gelijk broeder Bos in zijn „gemeenschappelijke schuldbe- lijdenis” schrijft, om Christus en Zijn duurgekochte Kerk? Ik meen, dat broeder Bos de critiek, op zijn handelingen uitgebracht, te veel op eigen persoon betrokken heeft.

Dat dit inderdaad het geval is, blijkt uit de woorden, die broeder Bos op de zooëven geciteerde volgen laat: „Ik voel me thans in de noodzakelijkheid verkeeren, iets mee te deelen, wat ik graag verzwegen had. Bij den Redacteur van „De Reformatie” heb ik ernstig geprotes- teerd tegen wat Prof. Deddens schreef: „Zelden heeft een pers-artikel mij zoo diep teleurgesteld. Het geldt hier, immers de verklaring van een broeder, die..... het thema „onverwijde vrijmaking” inwisselt voor „hereeniging” in welken weg dan ook”. In plaats van dat er een broeder- lijke en loyale terugneming volgde van deze uitspraak, die ik — helaas — lasterlijk moet noemen, komt Prof. Schilder met een hoofdartikel, welks titel reeds voldoende zegt, n.l.: „De komende aanval op de vrijmaking als acte van trouw”.

Tot zoover broeder Bos.

Prof. Schilder heeft mij meegedeeld, zulk een schrijven van broeder Bos ontvangen te hebben. En tevens, dat hij er niet aan dacht, de gecrimineerde uitspraak „terug te nemen” (kan dat in zulk geval iemand anders dan de schrijver doen?) aangegeven hij het geheel met mijn zienswijze eens was.

Daar broeder Bos mij persoonlijk niet schreef, weet ik niet, of hij bezwaar heeft tegen de geheele uitspraak of tegen een deel daarvan en, in dat geval, tegen welk deel. Moelijk kan hij kwalijk nemen, dat ik me diep teleurgesteld gevoelde. Dat hij het thema „onverwijde vrij- making” inwisselde voor „hereeniging” is apert uit de feiten, en behoeft dunkt me geen nader betoog: anderen hebben, buiten mij, hetzelfde gezegd, en het gaat toch niet aan, dit als „laster” te brandmerken; mocht broeder Bos bovendien over dit punt nog nader willen discussieeren, ik ben geheel tot zijn dienst.

Ik vermoed dus, dat broeder Bos op 't oog heeft de uitdrukking: in welken weg dan ook. Maar hoe deze woorden ooit uitgelegd kunnen worden „laster- lijk” te zijn, is mij een raadsel.

Immers, wat is laster? Volgens het eenparig getuigenis van taalkundigen en theologen is laster de leugenachtige bewering, waardoor de eer van den naaste met opzet ge- schonden wordt. Als broeder Bos de gewraakte uitdruk- king „lasterlijk” noemt, ligt daarin ten opzichte van mij drieërlei:

a. ik heb een leugenachtige voorstelling van zaken ge- geven;

b. ik heb de eer van broeder Bos geschonden;

c. ik heb dit laatste met opzet gedaan.

Laat me, voor het gemak en de duidelijkheid, van achteren af beginnen. Alleen: over punt c. spreek ik niet.

Wat achter b. vermeld wordt, is voor mij een nader bewijs, dat broeder Bos de dingen veel te veel een per- soonlijk cachet geeft. Heb ik de eer van broeder Bos geschonden?

Broeder Bos kan zeggen, dat hij er niet aan denkt, de hereeniging te zoeken in welken weg dan ook; hij kan zeggen, dat ik het niet bij 't rechte eind had, of dat mijn opmerking onjuist was — maar om hier van laster te spreken, een schenden van de eer van een broeder, en dan nog wel met opzet, zoets gaat, dunkt me, toch ver over de schreef. Voor mijn beest is de qualificatie „lasterlijk” in dit verband iets, dat dicht ligt bij de persoonlijke ge- irriteerdheid, waarover broeder Bos ons allen schuldbe- lijdenis wilde laten doen.

Ten slotte: heb ik een leugenachtige voorstelling van zaken gegeven, toen ik schreef: in welken weg dan ook?

Maar kan men dan niet meer lezen?

Wat betekent dat: in welken weg dan ook?

Wil dat zeggen: hereeniging zoeken tot elken prijs? Beduidt dat: tot hereeniging willen komen onder welke voorwaarden dan ook?

Welneen. Niets daarvan.

Ik wist heel goed, wat ik neerschreef.

En ik sta er voor, ook vandaag, en wel ten volle.

Ik had het over den weg, die tot hereeniging even- tueel zou kunnen leiden.

Dat is: wat is het pad, waarlangs men tot hereeniging wil geraken, en wel- ke stappen zet men daarop?

Nu zijn daarvoor verschillende wegen aan te wijzen. Een bepaalde weg is door onze Synode ingeslagen. Broeder Bos wil dien weg niet op.

Een tweede weg is: ik heb gezien, dat de Synode-weg tot hiertoe niet het resultaat gehad heeft, dat ik wenschte, nu sla ik een anderen weg voor, en maak dit bekend aan mijn kerkeraad, met verzoek om het door te geven, indien deze er mee accoord gaat, aan de meerdere ver- gaderingen. Broeder Bos ging ook dien weg niet op.

Dan is er nog een derde weg: dat ik de Synode-uit- spraak en op dat punt de Synode negeer, en opzij schuif, en de kerken negeer en opzij schuif, die dit besluit aan- vaarden, en tegen die alle in, op eigen houtje een actie ga ontketenen, die precies beoogt wat de Synode heeft willen vermijden. Dien weg ging broeder Bos. Dat is wel de minste weg om tot hereeniging te komen.

En als ik nu neerschreef: in welken weg dan ook, heb ik dan leugenachtig gesproken? En om broeder Bos te krenken? En dat met opzet? Ik denk hier aan Galaten 4:16: „Zoodat ik uw vijand geworden ben met u de waar- heid te zeggen?” Prof. Greijdanus schrijft daarover in „K.V.” o.a.: „Als gij Galaten (zegt de Apostel Paulus) dus meent, dat ik uw vijand geworden ben, die ontstond op u ben, en wiens doen u pijnlijk aandoet, waarin kan dat zijn oorzaak anders hebben, dan in mijn spreken van de waarheid? Mijn waarheidspreken zelf dus voelt ge als een vijandig handelen? De apostel constateert niet; althans vermoedelijk niet. Hij vraagt slechts. Om alzoo aan de Galaten de oogen te openen voor de werkelijkheid. De verandering ligt niet bij hem, maar bij hen. Zij kunnen de waarheid niet meer verdragen. Die doet hun nu onaan- genaam aan. En alzoo schijnt de apostel hun toe, als een vijand tegen hen op te treden, en vertoont op hen te zijn; omdat zij zeiven anders van denken en gevoelen geworden zijn tegenover de waarheid”.

Nu, broeder Bos verkeert niet in de positie van de Galaten, en ik treed niet in de plaats van den apostel Paulus. Maar als iemand ten ongunste veranderd is, ver- andert in denken en gevoelen, en een ander houdt hem de waarheid voor, laat dan de eerste niet ontstemd wor- den, en in dengene, die alleen maar begeert hem terug te leiden op den rechten weg, een „echthros” zien, een per- soonlijken tegenstander, die hem krenkt of krenken wil in zijn eer en goeden naam.

Bovendien, als broeder Bos, gelijk hij gedaan heeft, zegt, dat de hereeniging gebod des Heeren is; als van die hereeniging moet gelden: God wil 't, hic et nunc! (hier en nu) mag iemand dan weigeren, den eenigen weg te gaan, dien hij nog open ziet? Ook al keuren anderen dien weg nog zoo zeer af? Maar mag hij dan tot die anderen die hem daarvan afmanen, zeggende: dit is wel de minste weg, ten antwoord geven: U spreekt lasterlijk van mij?

Een uiteenzetting als hierboven gegeven, moest niet kunnen voorkomen. Moeite en tijd zijn beter te gebruiken, dan onbedachtzaam te spreken en den ander te nopen, het gesprokene te weerleggen.

Vraag ik, of broeder Bos zijn beschuldiging intrekt? Om zijnen wil zou ik het gaarne zien. Maar ik dring er niet op aan: den indruk van persoonlijke gekrentheid zou ik volstrekt willen weren; het gaat niet om broeder Bos of mij, maar om Christus en Zijn recht.

Van de actie van br. Bos zie ik komen geen goeds, maar wel veel kwaads. De redenen zijn broeder Bos voorge- houden.

Br. A. Janse schreef pas: „Zoo gaat thans ook ons hart uit naar de broeders, die den HEERE vreezen in de gebonden Gereformeerde kerken, maar wij achten dat wij deze broeders een kwaden dienst zouden doen door contact op te nemen, samenspreking te houden, gemeen- schap te oefenen met hun kerkelijke samenleving en met hun Synode. De Heere heeft ons vrijgemaakt doordat zij ons uitwierpen. De Heere wil nu van ons, dat wij Zijn werk van onze vrijmaking niet ongedaan maken, ge- dreven door een valsche eenheidszucht. Want we mogen er verzekerd van zijn, dat wij alzoo, onze armen uitstrek- kende naar onze broeders, meteen contact zoeken met een machtige strooming, die Gods Woord tegenstond en reformatie deformatie noemde en die voor het eenheids- streven van de wereld niet bestand zal blijken te zijn. Zie de Synode van Eindhoven..... De veiligste weg voor onze kerken zal wel zijn: alle samenspreking met de de- putaten van de gebonden kerken te beëindigen”.

Niet ongedaan maken 's Heeren werk van onze vrij- making.

Ik begin hoe langer hoe meer te gevoelen voor het standpunt van Breda.

P. D.

POLITIEK EN SOCIAAL LEVEN

Vrije kiesverenigingen

De Landelijke Contactraad van het voorloopig verband van Vrije Kiesverenigingen publiceert de navolgende ver- klaring inzake zijn zelfstandig optreden in de politiek:

1. De reformatorische ontwikkeling van het gerefor- meerde leven (welke als vrucht van vernieuwende wer- king des Heiligen Geestes de laatste decennia onder ons tot een verblijvende activiteit in het kerkelijke, staatkun- dige, maatschappelijke, ja geheele leven stimuleerde) werd door de verharding in deformatorische verstarring (welke in de Geref. Kerken in 1942 en volgende jaren leidde tot boven-Schriftuurlijke bindingen aan on-Schrit- tuurlijke leer- en tuchtbesluiten) ernstig bedreigd, doch